Werk

Label: Other

Jahr: 1984

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?31311157X_0109|log104

Kontakt/Contact

Digizeitschriften e.V.
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

info@digizeitschriften.de

Časopis pro pěstování matematiky, roč. 109 (1984), Praha

ZPRÁVY

K ŠEDESÁTINÁM PROFESORA MILOŠE ZLÁMALA

MILOŠ RÁB, Brno

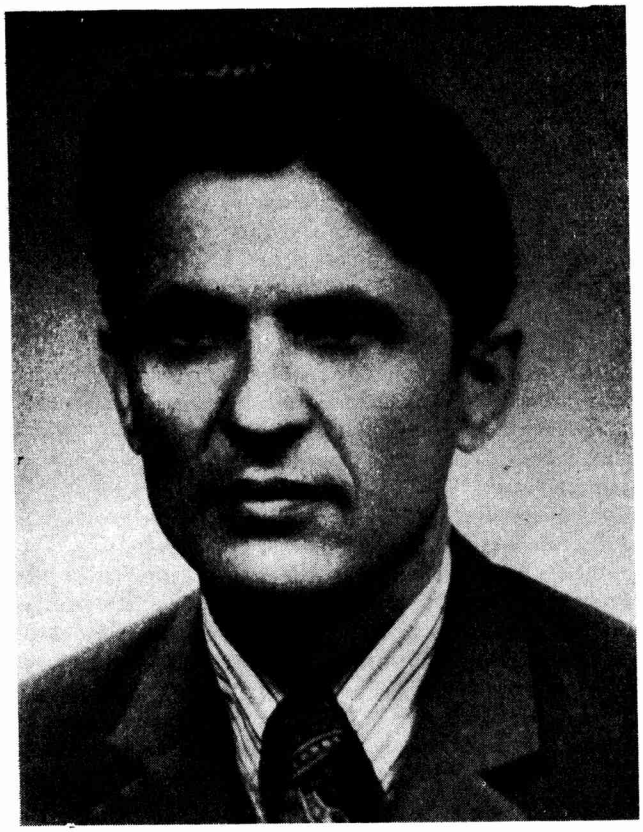

V těchto dnech se dožívá svých šedesátých narozenin profesor Miloš Zlámal, jeden z našich nejvýznamnějších matematiků. Narodil se dne 30. 12. 1924 ve Zborovicích na Kroměřížsku. Po absolvování III. reálného gymnázia v Brně se věnoval studiu matematiky a fyziky na přírodovědecké fakultě brněnské univerzity. Po ukončení studií v roce 1948 nastoupil jako asistent na katedru matematiky Vysokého učení technického v Brně, kde působil dva roky. V té době dosáhl hodnosti doktora přírodních věd a v roce 1950 byl přijat jako aspirant Matematického ústavu ČSAV.

Po úspěšném ukončení aspirantury se stal odborným asistentem a brzy nato docentem na přírodovědecké fakultě v Brně. V roce 1961 přešel na Vysoké učení technické v Brně jako vedoucí Laboratoře počítacích strojů. V roce 1963 obhájil v Matematickém ústavu ČSAV doktorskou dizertaci a v témže roce byl jmenován ředitelem Laboratoře, která nyní nese název Oblastní výpočetní centrum. Za mimořádné úspěchy ve vědecké práci byl vyznamenán v roce 1974 Státní cenou Klementa Gottwalda a v roce 1981 byl zvolen členem korespondentem ČSAV. Od roku 1982 předsedá vědeckému kolegiu ČSAV.

Vědecká činnost prof. Zlámala je rozsáhlá a významným způsobem ovlivnila trendy v oboru numerické matematiky v celosvětovém měřítku. První jeho vědecké práce byly zaměřeny na problematiku oscilačních a asymptotických vlastností obyčejných diferenciálních rovnic a navazovaly na výsledky brněnského semináře. Tvůrčí elán a mohutná matematická erudice však brzy přivedly prof. Zlámala k atraktivnější problematice parciálních diferenciálních rovnic. Jeho pozornost zaujaly hlavně hyperbolické rovnice s malým parametrem u nejvyšší derivace a rovnice parabolické vznikající jako limitní případ rovnic hyperbolických nebo eliptických. Po svém přechodu do Laboratoře počítacích strojů se prof. Zlámal začal zabývat numerickým řešením parciálních diferenciálních rovnic nejprve metodou sítí a bzry poté ho zaujala možnost využití metody konečných prvků. A tak se v časopise Numerische Mathematik objevila v roce 1968 Zlámalova práce „On the Finite Element Method", která ho proslavila nejen mezi matematiky, ale i inženýry na celém světě. Další vývoj jenom potvrdil hloubku myšlenek v práci obsažených. V citované práci byly položeny matematické základy metody konečných prvků a byla tak otevřena cesta k odkrytí hlubokého vztahu mezi teorií aproximací a přibližnými metodami. V dalších pracích prof. Zlámal nalezl a realizoval nové původní varianty metody konečných prvků, které dotáhl až k vysoce efektivním početním procesům, které jsou numericky stabilní a do značné míry univerzální. Řada jeho prací je také věnována aplikacím metody konečných prvků v inženýrské praxi, což svědčí o jeho širokých znalostech a snaze o bezprostřední sepětí vědy s praxí.

Ohlas Zlámalových prací mezi odborníky celého světa je mimořádný. Je často citován světovými kapacitami jak v matematice tak i v technice, s jeho jménem se setkáme téměř v každém článku věnovaném metodě konečných prvků. Jeho výsledky jsou natolik závažné, že byly zahrnuty i do mnohých učebnic a monografií, např. Stoer-Bulirsch, Einführung in die numerische Mathematik (str. 213–215), Springer Verlag, 1973; G. I. Marčuk, Metody vyčislitelnoj matematiky (str. 71–73), Nauka, 1978, Moskva. Jeden z předních světových odborníků v numerické matematice, P. G. Ciarlet, napsal ve své monografii „The finite Element Methode for Eliptic Problems" na str. 167: ... „Then the outbreak came with the paper of Zlámal (1968), which is generelly regarded as the first mathematical error analysis of the general finite element method as we know it today."

Dalším ukazatelem Zlámalovy úspěšné činnosti je počet symposií a konferencí věnovaných problémům numerické analýzy, na něž byl zván k hlavním přednáškám,

ať už u nás nebo v zahraničí. Výčet států evropského, amerického a asijského kontinentu, které prof. Zlámal procestoval je úctyhodný. Přednášel o svých výsledcích nejen na konferencích ale i na mnoha zahraničních univerzitách a působil dlouhodobě jako hostující profesor v Marylandu, Paříži, Göteborgu a v Londýně.

Přestože prof. Zlámal dlí často v zahraničí, kde úspěšně reprezentuje československou matematiku, tkví těžiště jeho hlavní činnosti v Oblastním výpočetním centru při VUT, kde působí jako ředitel od roku 1963. Skupina pracovníků, které kolem sebe soustředil, dosáhla vynikajících úspěchů. Bylo zde vypracováno mnoho komplexních programů pro počítač, které umožňují výrobním podnikům velmi efektivně řešit metodou konečných prvků závažné problémy technické praxe. „Brněnská škola metody konečných prvků", která sdružuje řadu mladých vědeckých pracovníků v semináři vedeném prof. Zlámalem, má světové jméno, neboť prof. Zlámal se vždy soustřeďuje na aktuální problematiku a svým elánem podepřeným cílevědomostí a bohatými zkušenostmi dovede nadchnout mladší kolegy a strhnout je k mimořádným výkonům.

Stejně důsledný jako ve vědecké práci je prof. Zlámal i v osobním životě. Veškerá jeho činnost nese stopy precizní promyšlenosti a houževnatosti, s níž dovede jít za svým cílem. Snad proto se mu daří i při tak velkém zatížení najít volnou chvíli pro sport, turistiku či přátele. Nastíněný profil by nebyl úplný, kdybychom neuvedli, že ani vědecká proslulost ani významné funkce, které prof. Zlámal zastává, nic neubraly na jeho skromnosti a přátelském vztahu ke svým spolupracovníkům.

Proto jubilantovi přejeme upřímně do dalších let pevné zdraví, hodně optimismu a životní pohody a mnoho dalších pracovních úspěchů.